

Stäppens store medicinman var från Huddunge!

Mats Carlsson Lénart producerade hösten 2005 en TV-dokumentär om Svenska Mongolmissionens arbete i norra Kina. Här följer första delen av en artikel där han porträtterar Joel Eriksson - en av missionens förgrundsfigurer.

Han var den enkle pojken från Erikslund i Huddunge som med sina injektioner räddade livet på tusentals mongoler. Missionären Joel Eriksson ledde en av Sveriges mer okända hjälpsatser ute i världen på 1900-talet.

Inre Mongoliet heter den största provinsen i Kina och är tre gånger så stor som Sverige. En del av detta mycket glesbefolkade område kallas för Chaharlandet och ligger ungefär 50 mil norr om Peking. Här fanns under första hälften av 1900-talet tre små svenska utposter, den Svenska Mongolmissionens stationer.

Sent på hösten 1913 gör en ung upp-
lämning den långa resan med Transsibiriska järnvägen genom det väldiga Tsar-Ryssland från Helsingfors via

Moskva till Peking. Ombord på tåget finns flera andra svenska missionärer. Bland dem som Joel Eriksson lär känna bäst är småländskan Annie Almquist, 23 år gammal som han själv – men på väg till ett helt annat missionsfält, längre söderut i Kina.

Tidigt faderlös

Joel Eriksson var född på det lilla torpet Erikslund i Huddunge den 25 maj 1890. När Joel var nio år dör hans pappa men Joels mor Anna klarar familjens ekonomi och förblir självständig genom att bli vaktmästare i Huddunge missionshus, där familjen också får sin nya bostad.

Joel måste förstas tidigt börja arbeta och bidra till sin egen och familjens försörjning. Vid 13 års ålder får han

1903 en folkhögskoleutbildning på Karlskoga Praktiska skola och får där genom sin rumskamrat, västgöten Edvin Karlén, för första gången höra talas om Mongoliet och missionärerna där. Tre svenska missionärer i området hade på ett brutalt sätt mördats under det sk Boxarupproret ett par år tidigare, då den sinnessjuka ärkekejsarinnan Ci Xi beordrade att alla utlänningar i landet skulle dödas.

En fjärde svensk missionär hade som genom ett under undkommit boxarna och när denne senare vittnade om detta mirakel på ett möte i rumskamratens västgötska hemtrakt blev detta kallelsen för Edvin Karlén -entusiastiskt berättade han för Joel Eriksson att han skulle till Mongoliet,

Gudstjänsterna i missionsstationernas kapell drog många besökare men totalt sett var det få mongoler som lät sig döpas till den kristna tron. Foto: Joel Eriksson / Carolina Rediviva.

ödelandet på stäppen och frälsa hedningarna ur det stora mörkret.

Missionärs död kallelse

Efter utbildningen i Karlskoga kommer Joel Eriksson så småningom till Krusenbergs i Alsike i vars trädgård han arbetar ett par år. Under denna tid nås han av nyheten att Edvin Karléns barn och hustru på våren 1909 dött på den lilla missionsstation som rums-kamraten från Karlskoga-tiden byggt upp i Hallong Osso på den mongoliska stäppen. Karlén själv återvänder till Sverige som en bruten man. Den lilla Svenska Mongolmissionens enda station är obemannad.

Fru Karléns död blir i sin tur Joel Erikssons kallelse att bli missionär i Mongoliet. Vid 20 års ålder antas han av Mongolmissionens styrelse. Joel sänds till England och får en missionsutbildning på Livingstone College i London.

Bygde station

När Joel anlände till Hallong Osso fanns där bara Edvin och Hanna Karléns lilla stuga som övergivits några år tidigare. Under den första

vintern fick han och en annan av de nyanlända mongolmissionärerna bo i en lite robustare stuga i närheten som tillhörde den välkände svenske mis-

“Den unge mannen från Huddunge fick snabbt rykte bland mongolerna som stäppens store medicinman..”

sionären, äventyraren och affärsmanen F A Larson från Tillberga i Västmanland, som senare fick titeln Hertig av Mongoliet.

På sommaren 1914 tillbyggs och upprustas huset i Hallong Osso under den mycket praktiskt lagde Joel Erikssons ledning. Samtidigt intensifieras missionsarbetet och framförallt är det Erikssons medicinska kunskaper som blir till glädje för människorna i trakten.

Den unge mannen från Huddunge fick snabbt rykte bland mongolerna

som stäppens store medicinman. Sjukvård av västerländsk typ var något helt nytt i denna del av världen och behovet var enormt, inte minst plågade syfilis och andra könssjukdomar det mongoliska folket. Motmedlet hette salvarsan och var ett arsenikpreparat som i långa serier injicerades i patienterna.

Men det var inte något ofarligt liv som de svenska missionärerna hade på stäppen. Rövarband härjade och spred skräck och fasa bland både missionärer och vanliga mongoler.

Fick sin Annie

Efter några år i Mongoliet får Joel på nytt kontakt med Annie Almquist, missionären från Jönköping som han lärde känna på tåget till Kina. Hennes fästman hade då avlidit i en sjukdom. Joel friar till Annie och dom gifter sig 1918. Då hon efter fem år på en missionsstation längre söderut i Kina talar kinesiska blir hon en stor tillgång på Hallong Osso, i vars omgivning det inte bara bodde mongoler (som hade sitt eget språk; mongoliska) utan även många kineser.

Joel Eriksson ger en salvarsan-injektion till en svårt syfilissjuk mongolisk patient. Arsenikpreparatet salvarsan var innan penicillin det bästa medlet mot att bota eller lindra syfilis. Foto: Joel Eriksson/Carolina

Stäppens vargar var hungriga bestar som framförallt attackerade mongolernas får. Joel Eriksson poserar vid sin från Sverige egenhändigt importerade Ford efter en lyckad skydds jakt. Foto: Joel Eriksson / Carolina

1919 föds Joels och Annes första barn, Svea, som själv senare skulle bli missionär i det som idag är Zimbabwe.

Sverigevila

Efter åtta år ute på missionsfältet var det 1921 dags för familjen Eriksson att få en period av vila i Sverige. Efter revolutionen i Ryssland några år tidigare var det inte möjligt att från Kina resa med tåg via Sibirien till Europa utan man fick ta båten från Shanghai. På hemvägen föds familjens andra barn, sonen Paul, när fartyget ligger i Franska Somaliland i Afrika.

Under de cirka två åren hemma i Sverige var det inte bara vila och

rekreation för missionärerna. Man skulle resa land och rike kring och hålla föredrag i bönhus, församlingshem och syföreningar. Det handlade förstas ytterst om att samla in pengar till missionsverksamheten där ute. Dessutom fick Joel Eriksson tillfälle till värdefull praktik på några olika kliniker på Akademiska sjukhuset.

Mats Carlsson Lénart

Fortsättning följer i nästa nummer av EÖM-nytt.

Fakta

- SVENSKA MONGOLMISSIONEN bildades 1897 på initiativ av Fredrik Franson. Organisationen bytte 1951 namn till Svenska Mongol- och Japanmissionen och ingår sen 1982 i Evangeliska Östasienmissionen.

- INRE MONGOLIET är idag en kinesisk provins med cirka 25 miljoner invånare. Efter kraftig inflyttning av kineser är idag endast 3,5 miljoner av provinsens befolkning mongoler.

- REPUBLIKEN MONGOLIET ligger norr om den kinesiska provinsen och är en självständig stat mellan Kina och Ryssland. Där är hela 90 procent etniska mongoler.